

Prawa autorskie w udostępnianiu zbiorów

Przepisy

Ustawa z 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych

Ustawa z 10 lipca 1952 roku o prawie autorskim

Ustawa z 29 marca 1926 roku o prawie autorskim

Utwór

- Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 4 lutego 1994 roku
- *„Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór)”.*

Utwór

Przykładowy katalog utworów: utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi, plastyczne, fotograficzne, lutnicze, wzornictwa przemysłowego, komputerowe, architektoniczne, sceniczne, choreograficzne, pantomimiczne, audiowizualne (w tym filmowe).

Utwór

Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną.

Ochrona przysługuje niezależnie od spełnienia jakichkolwiek formalności.

Utwór

Skojarzenia...

- nowy substrat
- niepowtarzalność
- nieprzypadkowy
- twórczy wkład autora
- unikalny
- osobowość autora
- piętno twórcy

Utwór fotograficzny

- Czy każda fotografia jest utworem?
- Czy fotografia musi być dziełem sztuki, aby można ją było uznać za utwór?
- Czy ma znaczenie wartość zdjęcia?

Utwór fotograficzny

- Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 4 lutego 1994 roku
- Autor nie musi podejmować żadnych szczególnych czynności o charakterze formalnym jak np. rejestracja utworu czy jego podpisanie ze wskazaniem daty.
- Utwór jest przedmiotem prawa autorskiego od chwili ustalenia, chociażby miał postać nieukończoną.

Utwór fotograficzny

W uzasadnieniu do wyroku z 30.12.2014 r. I ACa 1433/14, LEX nr 1651904 Sąd Apelacyjny w Krakowie zdefiniował przedmiot prawa autorskiego w dziedzinie fotografii: Wytwór niematerialny, aby uzyskać kwalifikację utworu musi spełniać łącznie następujące przesłanki: stanowić rezultat pracy człowieka, stanowić przejaw działalności twórczej, mieć indywidualny charakter i zostać ustalony. W dziedzinie fotografii z uwagi na jej zasadniczo odtwórczy charakter, za "twórczość" w rozumieniu art. 1 ust. 1 u.p.a.p.p. można uznać świadomy wybór momentu fotografowania, punktu widzenia, kompozycji obrazu, oświetlenia, i.t.p., które to działania nadają fotografii indywidualne piętno.

Utwór fotograficzny

Przyjmuje się, że za "twórczość" w rozumieniu art. 1 ust. 1 PrAut można uznać w dziedzinie fotografii artystycznej świadomy wybór momentu fotografowania, punktu widzenia, kompozycji obrazu (kadrowania), oświetlenia, ustalenia głębi, ostrości i perspektywy, zastosowania efektów specjalnych oraz zabiegi zmierzające do nadania fotografii określonego charakteru, elementy te bowiem nadają fotografii indywidualne piętno, konieczne dla uznania istnienia utworu w rozumieniu Prawa autorskiego.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 02.07.2000 roku w sprawie sygn. akt: III CKN 1096/00

Utwór fotograficzny

Naruszenie praw majątkowych do utworu fotograficznego polega zwykle na wykorzystaniu go wprost w całości lub we fragmentach. Ochronie może też jednak podlegać, w przypadku zdjęć pozowanych, ich szczególna kompozycja, w twórczy sposób wykorzystująca odpowiedni układ osób, przedmiotów, elementów krajobrazu itp. Natomiast, co do zasady, nie podlega ochronie, również w przypadku fotografii "pozowanych", samo wykorzystanie w niej konkretnych osób, rekwizytów itp.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, 17 października 2012, sygn. akt: I ACz 1753/12

Utwór fotograficzny

Cechy zindywidualizowanej twórczości tracą niewątpliwie zdjęcia wytwarzane wedle określonego wzorca (schematu), którego źródłem może być ustawa (fotografie do dokumentów tożsamości, legitymacji itp.) lub służące celom badawczym, dokumentacyjnym i pogładowym (zdjęcia reprodukcyjne, rentgenowskie, katalogowe, ilustracje podręcznikowe itp.)

Wyrok SA w Białymstoku z 19 lutego 2016, I ACa 955/15

Utwór fotograficzny

- Ustawa o prawie autorskim z 10 lipca 1952 roku
- Utwór wykonany sposobem fotograficznym lub do fotografii podobnym, jest przedmiotem prawa autorskiego, jeżeli na utworze uwidoczniono wyraźne zastrzeżenie prawa autorskiego.
- Należało wskazać rok wykonania zdjęcia (pod rygorem przerzucenia ciężaru dowodu).

Utwór fotograficzny

- Ustawa o prawie autorskim z 29 marca 1926 roku
- Przedmiotem prawa autorskiego jest od chwili ustalenia w jakiejbądź postaci (słowem żywym, pismem, drukiem, barwą, bryłą, dźwiękiem, mimiką, rytmiką) każdy przejaw działalności duchowej, noszący cechę osobistej twórczości.
W szczególności (...) zdjęcia fotograficzne lub otrzymane w podobny do fotografii sposób.
- Prawo autorskie do utworów fotograficznych lub otrzymanych w podobny do fotografii sposób istnieje pod warunkiem, że zastrzeżenie zamieszczono na odbitkach.

Autorskie prawa osobiste

Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, autorskie prawa osobiste chronią nieograniczoną w czasie i niepodlegającą zrzeczeniu się lub zbyciu więź twórcy z utworem, a w szczególności prawo do:

- 1) autorstwa utworu;
- 2) oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo;
- 3) nienaruszalności treści i formy utworu oraz jego rzetelnego wykorzystania;
- 4) decydowania o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności;
- 5) nadzoru nad sposobem korzystania z utworu.

Autorskie prawa majątkowe

- Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, twórcy przysługuje wyłączone prawo do korzystania z utworu i rozporządzania nim na wszystkich polach eksploatacji oraz do wynagrodzenia za korzystanie z utworu.

Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, autorskie prawa majątkowe gasną z upływem **lat siedemdziesięciu**:

- 1) od śmierci twórcy, a do utworów współautorskich - od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych;
- 2) w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany - od daty pierwszego rozpowszechnienia, chyba że pseudonim nie pozostawia wątpliwości co do tożsamości autora lub jeżeli autor ujawnił swoją tożsamość;
- 3) w odniesieniu do utworu, do którego autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy ustawy innej osobie niż twórca - od daty rozpowszechnienia utworu, a gdy utwór nie został rozpowszechniony - od daty jego ustalenia;
- 4) w odniesieniu do utworu audiowizualnego - od śmierci najpóźniej zmarłej z wymienionych osób: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki skomponowanej do utworu audiowizualnego;
- 5) w odniesieniu do utworu słowno-muzycznego, jeżeli utwór słowny i utwór muzyczny zostały stworzone specjalnie dla danego utworu słowno-muzycznego - od śmierci później zmarłej z wymienionych osób: autora utworu słownego albo kompozytora utworu muzycznego.

Czas ochrony

Art. 124. [Czasowy zakres stosowania ustawy w przypadku utworów]

1. Przepisy ustawy stosuje się do utworów:

- 1) ustalonych po raz pierwszy po jej wejściu w życie;
- 2) do których prawa autorskie według przepisów dotychczasowych nie wygasły;
- 3) **do których prawa autorskie według przepisów dotychczasowych wygasły, a które według niniejszej ustawy korzystają nadal z ochrony, z wyłączeniem okresu między wygaśnięciem ochrony według ustawy dotychczasowej i wejściem w życie niniejszej ustawy. Ustawa nie narusza własności egzemplarzy utworów rozpowszechnionych przed dniem jej wejścia w życie.**
2. Przepis ust. 1 pkt 3 stosuje się do utworów obywateli obcych stale zamieszkałych za granicą, pod warunkiem wzajemności.
3. (uchylony).
4. Postanowienia umów, zawartych przed dniem wejścia w życie ustawy, sprzeczne z przepisami art. 75 ust. 2 i 3 są nieważne.

Czas ochrony

Długość ochrony autorskich praw majątkowych

Ustawa z 1926 roku - 50 lat

Ustawa z 1952 roku - 20 lat

Ustawa z 1976 roku - 25 lat

Ustawa z 1994 roku - 50 lat

Nowelizacja Ustawy z 2000 roku – 70 lat

Dozwolony użytek

- Dozwolony użytek prywatny
- Dozwolony użytek publiczny
- Dozwolony użytek utworów osieroconych

Przejęcie autorskich praw majątkowych

Jeżeli umowa nie stanowi inaczej:

- 1) autorskie prawa majątkowe mogą przejść na inne osoby w drodze dziedziczenia lub na podstawie umowy
- 2) nabywca autorskich praw majątkowych może przenieść je na inne osoby, chyba że umowa stanowi inaczej.

Umowa o przeniesienie autorskich praw majątkowych lub umowa o korzystanie z utworu, zwana dalej licencją obejmuje pola eksploatacji wyraźnie w niej wymienione.

Przejście autorskich praw majątkowych

Nieważna jest umowa w części dotyczącej wszystkich utworów określonego rodzaju tego samego twórcy mających powstać w przyszłości.

Umowa może dotyczyć tylko pól eksploatacji, które są znane w chwili jej zawarcia.

Dziedziczenie praw autorskich

Które prawa podlegają dziedziczeniu?

Jakie są zasady dziedziczenia?

Rozwiązania szczególne

Ochrona praw autorskich

Twórca, którego autorskie prawa osobiste zostały zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania. W razie dokonanego naruszenia może także żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie. Jeżeli naruszenie było zawinione, sąd może przyznać twórcy odpowiednią sumę pieniężną tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub – na żądanie twórcy- zobowiązać sprawcę, aby uiścił odpowiednią sumę pieniężną na wskazany cel społeczny.

Ochrona praw autorskich

Art. 78 § 2 Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, po jego śmierci z powództwem o ochronę autorskich praw osobistych zmarłego może wystąpić małżonek, a w jego braku kolejno: zstępni, rodzice, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa.

§2

Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, po jego śmierci z powództwem o ochronę autorskich praw osobistych zmarłego może wystąpić małżonek, a w jego braku kolejno: zstępni, rodzice, rodzeństwo, zstępni rodzeństwa.

Ochrona praw autorskich

Art. 78 § 3 Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, osoby wymienione w ust. 2 są uprawnione w tej samej kolejności do wykonywania autorskich praw osobistych zmarłego twórcy.

§4 Jeżeli twórca nie wyraził innej woli, z powodztwem, o którym mowa w ust. 2, może również wystąpić stowarzyszenie twórców właściwe ze względu na rodzaj twórczości lub organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, która zarządzała prawami autorskimi zmarłego twórcy.

Ochrona praw autorskich

Art. 79. 1. Uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa: 1) zaniechania naruszania; 2) usunięcia skutków naruszenia; 3) naprawienia wyrządzonej szkody: a) na zasadach ogólnych albo b)6) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu; 4) wydania uzyskanych korzyści.

Ochrona wizerunku

Art. 81. 1. Rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie.

2. Zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku:

- 1) osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych;
- 2) osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Ochrona ochrona korespondencji

- Art. 82. Jeżeli osoba, do której korespondencja jest skierowana, nie wyraziła innej woli, rozpowszechnianie korespondencji, w okresie dwudziestu lat od jej śmierci, wymaga zezwolenia małżonka, a w jego braku kolejno zstępnych, rodziców lub rodzeństwa.
- Art. 83. Do roszczeń w przypadku rozpowszechniania wizerunku osoby na nim przedstawionej oraz rozpowszechniania korespondencji bez wymaganego zezwolenia osoby, do której została skierowana, stosuje się odpowiednio przepis art. 78 ust. 1; roszczeń tych nie można dochodzić po upływie dwudziestu lat od śmierci tych osób.

Digitalizacja

- Kiedy możemy udostępniać materiały w Internecie?
- Czy powstaje nowy utwór?
- Jak ustalić prawa do utworów?

